

De levendbarende hagedis op de Drentse Zuiderheide

Overal in Nederland zijn voorbeelden te vinden van slinkende populaties van deze soort. In vorige nieuwsbrieven was o.a. te lezen over de precare situatie in de Brabantse Kampina. Dit keer een sprekend voorbeeld uit het Noorden van Nederland. Op de Drentse hondsrug wordt als sinds 1995, de Zuiderheide, een klein geïsoleerd heideterrein, gemonitord door Gezinus Pomp. Hoewel het terrein klein is en geïsoleerd ligt, is de habitat terplekke uitstekend geschikt voor de levendbarende hagedis: een heerlijk geaccidenteerd heide met grote pollen oude struikheide met meer dan voldoende microvariatie.....maar wel omgeven door een landbouwwoestijn.

Gezinus begon in 1995 met monitoren en de eerste jaren waren de aantallen op niveau; tijdens de telrondes werden er gemiddeld zo'n 5-6 hagedissen waargenomen en kwamen er uitschieters voor met 21 hagedissen. De laatste jaren is het echter armoe troef op het Zuiderveld; hagedissen worden nog slechts mondjesmaat gezien en afgelopen jaar werd een absoluut dieptepunt bereikt, tijdens de 7 telrondes werden in totaal slechts 7 hagedissen waargenomen!

Oorzaken van deze afname zijn niet bekend maar er lijkt hier sprake van een opeenstapeling van factoren. Allereerst doet de soort het in vrijwel heel Nederland slecht en zullen factoren die de levendbarende hagedis momenteel op landelijke schaal negatief beïnvloeden ook in het Zuiderveld een rol spelen, denk hierbij aan verdroging, verbossing en wellicht

het warmer wordende klimaat dat niet in het voordeel is van deze noordelijke soort met een hoge verdampingswaarde, die tot boven de poolcirkel voorkomt. Daarnaast betreft het hier dus een geïsoleerd heideterrein waar kleine, plaatselijke gebeurtenissen grote impact kunnen hebben. Ook kunnen effecten van inteelt niet worden uitgesloten, het terrein ligt immers al decennia lang geïsoleerd van andere hagedisvoorkomens in de omgeving.

Gelukkig voor de steeds schaarser wordende hagedissen op het Zuiderveld is er goed nieuws te melden. Het omliggende landbouwgebied wordt de komende jaren omgezet in natuur waardoor uitwisseling vanuit naburige populaties in de toekomst weer mogelijk moet zijn. Sterker nog, de kans is dan zelfs aanwezig dat die andere hagedis, die het momenteel wél goed doet, de zandhagedis, het terrein zal weten te bereiken waardoor Gezinus voor het eerst een andere soort op zijn traject zal tegenkomen. Maar of de levendbarende hagedissen het tot die tijd volhouden op het Zuiderveld is maar zeer de vraag....de tijd zal het leren.

Ingo Janssen en Tom van der Meij

Ook de avifauna doet er alles aan om de levendbarende hagedis kort te houden. Deze levendbarende hagedis man werd in het Gooi gepakt door een klapekster. Ook van het Drentse Molenveld ontvingen we berichten van prederende klapeksters. Daar maakte een klapekster het zelfs wel erg bont: vroeg in het voorjaar ving daar een klapekster een levendbarende hagedis die op een tak werd gespiest. De volgende dag vertrok meneer de klapekster gewoon naar zijn broedgebied in het buitenland en dus hangt er nu nog altijd een uitgedroogde hagedis in de bomen! (met dank aan Bert Versluys, foto Paul van der Poel)